

ZADRUGA.

Glasilo »Zadružne Zveze v Celju«.

Uredništvo in upravnništvo je v Schillerjevi cesti št. 3, I. nadstropje v Celju. — Dopise blagovovolite frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Naročnina se naj pošilja »Zadružni Zvezi v Celju«. — Ponatisi iz »Zadruga« so dovoljeni le tedaj, ako se navede vir.

Izhaja enkrat v mesecu. Zadruga, ki so član Zadružne Zveze v Celju, dobivajo list v dveh izvodih brezplačno. Zadrugniki v Zvezi učlanjenih zadrug, društva in korporacije dobijo list za letno naročnino 2 kroni. Za vse druge naročnike stane list na leto 3 kroni.

Cena inseratom je naslednja: za 1 kratno priobčjenje ena cela stran 24 K, pol strani 16 K, četrt strani 10 K, osminka strani 6 K. — Za večkratno inseriranje primeren popust po dogovoru. Za 12 kratno inseriranje popust 50 odstotkov.

Blagovni promet,

ki ga upeljavamo za svoje članice, se utegne sčasoma prav lepo razviti, kakor kažejo razmere.

Pozivamo vse kmetijske zadruga, Raiffeisenske in druge posojilnice, naj nam v najkrajšem času naznanijo kake množine in katere vrste kmetijskih potrebščin, semen, umetnih gnojil itd. bodo potrebovale, da vse potrebno preskrbimo. Istotako nam naj zadruga naznajo, kake pridelke, kake množine in približne kakovosti ter do katerega časa bi želele za svoje zadrugnike unovčiti po naši Zadružni Zvezi.

Zadruga, oklepajte se tesno svoje Zadružne Zveze! Ves denarni in blagovni promet se mora vršiti izključno po Zadružni Zvezi!

Poročilo o uradni reviziji Zadružne Zveze v Celju.

Revizijo sta izvršila v zmislu zakona od 10. junija 1903 drž. z. št. 133 in po nalogu Splošne zveze kmetijskih zadrug avstrijskih na Dunaju gg. Jos. Faschingbauer, podpredsednik zgoraj navedene Splošne zveze na Dunaju in računski svetnik nižjeavstrijskega deželnega odbora ter Karl Hudabiunigg, računski revident štajarskega deželnega odbora v Gradcu od 22. do 26. okt. 1907. Prvi je češkega, drugi slovenskega jezika popolnoma zmožen. Poročilo se glasi v slovenski prestavi:

Zadružna pravila, ki svojemu namenu popolnoma odgovarjajo, so v splošnem pravilno sestavljena in registrovana. Izvirna pravila in odloki o registrovanju se nahajajo ter so z drugimi važnimi spisi vred posebej shranjena v blagajni. Sprejem zadrug se vrši po predpisih. Vse pristopne izjave se nahajajo in so varno shranjene.

Načelstvo in nadzorstvo vestno izvršuje svoje dolžnosti. Občni zbori se sklicujejo in vršijo ob pravem času in v postavnem roku. Predpisani zapisniki za seje in občne zore se vodijo z največjo natančnostjo in točnostjo; vsi zapisniki so pravilno sestavljeni in v redu podpisani.

Opravljeni red popolnoma ustreza in se Zveza, kakor tudi njene zadruga natančno po istem ravnaajo.

Udje načelstva se živahno udeležujejo vsega poslovanja Zadružne Zveze.

Nadzorstvo izvršuje po svojem načelniku stalno kontrolo nad vsemi zadrugnimi opravili in popreskuša delovanje še posebej v za to določenih sejah in revizijah.

Opravila predsedništva, zastopništva in ravnateljstva se oskrbujejo z največjo spretnostjo in s hvalevredno vneto. Krediti se dovoljujejo po predpisih pravil in opravičnega reda. Pri tem se mora še posebej naglašati, da se predloži od ravnateljstva pri vsaki seji načelstva posebni izkaz o dovoljenih, izplačanih in obstoječih kreditih in da se ti izkazi vedno natančno kontrolirajo in strinjajo z glavnimi knjigami. Denarna sporavnava odgovarja svojemu namenu in se tudi sedaj vzlic težavnim odnošajem na denarnem trgu in vzlic draginji brez zaprek redno izvršuje.

Revizija zvezinih zadrug se izvršuje natančno po predpisih revizijskega zakona vestno in točno. Iz revizijskih zapisnikov je razvidno, da se je mnogokrat uplivalo in to zlasti pri večjih kreditnih zadrugah na ojačenje in povečanje lastnih kapitalij, česar tudi v bodoče ne bode mogoče opustiti. Zlasti se priporoča Zvezi, da pri revizijah zadrug v bodoče še posebno pozornost posveča okolišnosti, če se dovoljena posojila o pravem času od zadrugnikov vračajo in se naj v slučajih, če bi se posojila ob zapalih terminih ne povračevala, v revizijskem poročilu to posebno označi. Prav posebno se bode moralo to vršiti specijelno

še pri onih zadrugah, ki dobivajo od Zadrुžne Zveze kredita.

Celo vodstvo opravil Zadrुžne Zveze napravi utis velike skrbnosti, točnosti in natančnosti in je naravnost uzorno.

Posebno velja to še zlasti glede knjigovodstva, katero je uredilo ravnateljstvo silno praktično in nad vse pregledno; knjigovodstvo je vednoau jour.

Pohvalno omeniti se morajo mesečne bilance Zadrुžne Zveze, katere priobčuje ista vsak mesec v svojem strokovnem glasilu »Zadruga«.

Poslovne knjige so se najnatančneje pregledale in se je konštatovala istinitost vseh postavk; istotako se je konštatovala tudi pravilnost bilance in računskega zaključka za leto 1906. Nadalje se je še konštatovalo, da je nadzorstvo pregledalo računski zaključek pri seji 3. marca 1907 in istega v redu našlo, kakor tudi, da je bil računski zaključek odobren od pravilno sklicanega občnega zbora dne 13. junija 1907. Blagajniške zaloge so se pregledale in so popolnoma v redu.

Revizorja smatrata za svojo dolžnost, da posebno povdarjata nad vse nesebično in štedljivo opravljanje vseh agend Zadrुžne Zveze od strani načelstva, kakor tudi od nadzorstva; prav posebno pa morata še pohvalno omenjati uspešno delovanje ravnateljstva in uradništva.

Vsled posebne prošnje načelstva se je še izrecno konštatovalo, da se Zadrुžna Zveza s politiko niti v najmanjši meri ne bavi in da se še nikdar iz sredstev Zadrुžne Zveze ni dal niti vinar za politične namene ali za politične časopise.

Na podlagi pet dni trajajoče revizije sta prišla revizorja do zaključka, da Zadrुžna Zveza v Celju svojim namenom popolnoma odgovarja, da ista najzvestejše izvršuje svoje dolžnosti, da določila zadrुžnega zakona vestno izpolnjuje in da ista toraj v polni meri zasluži pripoznanje, pospeševanje in podporo od za to poklicane strani.

K temu poročilu je pridjan seveda še poseben, silno obširen zapisnik, v katerem so vspehi revizije glede posameznih panog administrativnega in tehničnega vodstva Zadrुžne Zveze zapopadeni.

Splošna zveza kmetijskih zadrug avstrijskih na Dunaju, katere član je Zadrुžna Zveza v Celju je pridodala navedenemu revizijskemu poročilu še naslednje pripombe:

Revizijsko poročilo se vzame z zadovoljstvom na znanje. Glede pravil se izvaja želja, naj bi se ista spremenila v bodoče tako, da morajo kakor pri drugih zvezah na vsak način vse zvezne članice nalagati svoje blagajniške preostanke absolutno le pri Zadrुžni Zvezi in nasprotno da smejo iskati v potrebi kredita tudi le pri Zadrुžni Zvezi

in ga dobivati od iste naravnost ali z njenim posredovanjem zaradi tega, da ima v tem oziru Zadrुžna Zveza vedno najnatančnejšo evidenco in kontrolo nad včlanjenimi zadrugami.

Upravni odbor Splošne zveze kmetijskih zadrug avstrijskih na Dunaju v polni meri upošteva težkoče, ki obstajajo v delokrogu Zadrुžne Zveze zaradi tega, ker so nastale tam v poznejšem času druge podobne zveze, ki med seboj tekmujejo in konkurirajo in z velikim zadovoljstvom posnema iz revizijskega zapisnika, da se je Zadrुžna Zveza ves čas vestno trudila, dobro spoznavajoč pravi vzrok tega zla, iste odstraniti. Splošna zveza kmetijskih zadrug avstrijskih na Dunaju pa obljublja, da bode tako stremljenje rada dejansko podpirala, v kolikor je ona po pravilih k temu opravičena in ne da bi lastno upravo Zadrुžne Zveze kakorkoli omejevala.

Predstoječe poročilo je pač toraj najhujša obsodba za vse hudobne širokoustne klevetnike, ki ob vsakej priliki razširjajo in trosijo o Zadrुžni Zvezi v Celju najneutemeljenejšo vesti ter zaslužena kľofuta vsem njenim papirnatim in slamnatim nasprotnikom, ki jim je v njih strankarski politični strasti prva in poglavitna zadača, s tendencioznimi lažmi in zavijanjem oslabiti dosedanje nad 25 letno nesebično in plodonosno delovanje naše zadrुžne organizacije na eni strani in spraviti s tem na drugi strani na strankarsko politično krmilo sebe in razne svoje neznačajne in nehvaležne priganjače. Gorje takemu brezvestnemu početju. Pravična zgodovina bode sodila brezvestneže poprej, kakor se nadejajo. Mi pa na opolzla pota strankarske politike ne bomo sledili nikomur.

Kmetijska šola na Spodnjem Štajerskem.

Prijatelji ljudstva in daljegledni poznavalci narodnega gospodarstva spoznavajo čedalje bolj potrebo temeljiteje strokovne izobrazbe za naše kmečke posestnike. To uvidevajo že celo isti, ki kmetijstvo le bolj od daleč poznajo. Isti pa, ki je temeljiteje pozna, se mora celo čuditi, kako zatore kmet brez globočjega strokovnega znanja še uspešno gospodariti. Stare skušnje, katerih se krčevito drži, posebno pa dar opazovanja in prirojena previdnost, mu za silo pomagajo, da se drži na površju; z njih pomočjo prideluje, kolikor mu je zemlja sama voljna dati; vsled tega je popolnoma od nje odvisen. Fizičnih sil porabi za to preobilo. Kmetijsko gospodarstvo je dandanes mnogo bolj komplicirano kakor marsikateri drugi posel in ga nikakor ne kaže smatrati za rokodelstvo. Kmetu torej treba strokovne

izobrazbe; to pa mu more primerno zaokroženo podati le kmetijska šola. Res, da se zamore kmet že s čitanjem, predavanji in udeležbo kratkih gospodarskih tečajev precej izobraziti v svoji stroki. To vse pa dandanes gotovo ne zadostuje popolnoma. Zato morajo biti sedanji kmečki posestniki le hvaležni onim, ki se potegujejo za prepotrebno napravo kmetijske šole, kajti njih nasledniki bodo vsled tega srečnejši, kakor so srečnejši kmetje istih krajev, koder je kmetijsko šolstvo dobilo na posamezne kmetije več vpliva.

Zadnje čase se mnogo govori in piše o kmetijskih šolah, pa večinoma le bolj splošno, brez prave, trdne oblike. Smatram torej za svojo dolžnost na podlagi svojihkušenj in proučavanja skusiti podati tem željam ožjo obliko in smer, to tem bolj, ker se bližajo svojemu uresničenju.

Namen kmetijske šole naj bode odgajati temeljite voditelje malih in srednjih posestev, kakoršna se na Sp. Štajerskem navadno nahajajo, torej prihodnje kmetske gospodarje, ki naj bi svojo nalogo v vsakem oziru dobro reševali. Spodnještajerski kmet naj bo zmožen v svoji lepi, od narave bogato obdarjeni domovini na podlagi temeljite strokovne izobrazbe sam sebi pomoči, ugodne naravne razmere kolikor najbolj mogoče izkoriščati, z eno besedo, povzdigniti po najboljši moči produktivnost kmetijstva, prodirati do višjih smotrov narodnega gospodarstva.

Ta namen naj bi kmetje sami najbolj vpoštevali in pošiljali v kmetijsko šolo take sinove, ki bodo res kedaj gospodarji na domačem posestvu. Šola naj bode kmečka, torej ne sme biti malodane izključno vzgojevališče proletarijata kmetijskih uradnikov! Kdor želi svoje obzorje bolj razširiti, bodisi, da je sam veleposestnik (seveda ne v navadnem našem pomenu te besede) ali pa da se hoče posvetiti uradniškemu stanu, ta naj ne išče sreče na takih šolah, ki so prikrojene (ali bi naj bile prikrojene) le za kmečke bodoče gospodarje, ta naj gleda, da si pridobi primerno splošno izobrazbo za vstop na višje kmetijske šole. Takih snovati pa pri nas sedaj še ni tako nujno potrebno. Kmetom namenjena šola pa bi vsled napačne častihlepnosti presegala svoj delokrog, zatajila svoj namen, ako bi se hotela kosati s srednjimi in visokimi kmetijskimi šolami.

Da bode bodoča kmetijska šola za Spodnje Štajersko res odgajala naše bodoče kmečke gospodarje, mora

1. postati kmetom simpatična, ne da bi zahtevala velikih žrtev. To bi se dalo doseči:

- a) S skrajšanjem učne dobe na jedno ali pol-drugo leto. Bolje bi bilo zadnje. Tedaj pa bi se moral poduk omejiti na 2 zimi (ker po zimi kmet najlažje pogreša svojega

sina, in ker je zima za učenje najprimernejša) ter na jedno poletje, ki bi zadostovalo za praktično vežbanje in utemeljevanje.

- b) S kolikor mogoče malimi stroški obiska.
- c) Z vpoštevanjem in negovanjem priprostih a najbolj pristojnih šeg in navad kmečkega ljudstva.
- d) S temeljito izobrazbo v vseh kmetijskih panogah, s katerimi se bo moral baviti prihodnji spodnještajerski kmet na svojem posestvu.

2. Prihodnje gospodarje ne le vsposobiti, da bodo zmožni praktične cilje s praktično zmožnostjo zasledovati temveč tudi odgajati njih trdno voljo in značaj:

- a) Z najboljšimi vzgledi in vspehi primerno prikrojenega šolskega gospodarstva.
- b) Z izobrazbo in odgojo do spoštovanja kmetskega stanu.

3. Učence tudi v poznejšem življenju po možnosti podpirati, da posebno v prvem času vsled starokopitnega nasprotovanja ne domijo in obupavajo, temveč spravijo svoje znanje do veljave.

4. Vsestransko izobraziti prihodnje kmete za njih važen poklic in za njih važno stališče v človeški družbi, tako, da ne bodo samo dobri kmetovalci temveč tudi samozavestni, na svoj poklic ponosni in spoštovani državljani. Zato pa treba:

- a) Vsestranskega temeljitega strokovnega znanja v okviru njih prihodnjega delokroga v srednjem kmetijskem gospodarstvu in še s posebnim ozirom na kmetijsko zadružništvo.
- b) Primerne splošne izobrazbe.

To lepo pa težavno nalogo pa bo mogla šola le tedaj izpolniti, ako bo šola res šola ne pa le praktična vežbalnica. Saj je pravi tip kmečkega praktika današnji kmet, ki deluje le z večjo ali manjšo vsotokušenj, ki pa ne zna prav naprej. Ravno temu se hoče s šolo resno odpomoči. Zatorej mora šola v prvi vrsti skrbeti za razvitek duševnih zmožnosti. Zato mora v kmetijski šoli zavzemati prvo mesto teorija, tej naj še le sledi praktičen poduk. One »praktične« kmetijske šole, v katerih so se odgajali kmetovalci bolj kot rokodelci, se niso nikjer prav obnesle. Ni čuda: saj ne vsposobljajo tudi duševno. Tudi rokodelci dandanes že ne izhaja edino le s praktično odgojo, tudi njemu se hoče večjega duševnega obzorja, ki ga vsposoblja za samostojni napredek, za samostojno določitev k nadaljnim korakom, dobro vedoč, da ne sme ostati vedno pri enem in istem.

Kaj še le kmet, v čegar gospodarstvu deluje več činiteljev, in mej temi najvažnejši narava. Današnji kmet mora vendar natančneje poznati

zakone narave, ki obvladujejo rastlinsko in živalsko življenje, česar obrtniku ni treba, nadalje mora najnatančneje poznati organizacijo svojega kompliciranega gospodarstva, mora razumeti načela narodnega gospodarstva, si mora biti vsakokrat na jasnem glede dobičkanosti te in one panoge mora imeti jasen vpogled v kupčijske zveze itd. On mora znati logično stvarno misliti in praktično izvrševati. Zato pa je treba precejšnje vsote znanosti, katere se ne dajo pridobiti edino s praktično izobrazbo. Teorija je pač duša, čije sveži vpliv bi vsposobil našega kmeta za uspešen napredek. Čim bolj zaokrožena in popolna se mu bode ponudila, tem sposobnejši bo postal. Golo praktično izvežbanje spravilo bi ga v praktičnem življenju prav kmalu zopet na stališče zaostanka. Dokazov imamo premnogo. Načelo šole naj bi tedaj bilo, ne izkoriščati delavne moči učencev, ne jih le v ročnih spretnostih vežbati temveč jih duševno povzdigniti na primerno stopnjo.

Nikakor pa bi si naj šola ne stavila naloge v tem oziru pretiravati in vzgajati zgolj pismouke, temveč šola naj le bistri um in zmožnost opazovanja ter razboritost za praktično življenje. Nikakor naj ne bi zahtevala od svojih učencev obilo površnega znanja, ki se navadno pri končnih izpitih po gladkih odgovorih previsoko ceni, ki se pa kaj hitro porazgubi. Praktičnemu smotru naj služi le praktična duševna zmožnost vsako trohico teorije, katero je kmečki fant razumel in se je priučil, tudi praktično vporabiti. Naj bi se ne negovala takorekoč le zunanost učencev, ki vzbuja le smešno domišljavost, temveč tudi notranjost.

Cel pouk moral bi pa biti s prakso v najožji zvezi in sicer ne samo po praktičnih demonstracijah temveč tudi z notranjimi zadevami gospodarstva na zavodu glede oskrbnitstva, knjigovodstva, proračunov itd. Na kmetijski šoli torej ne bi smeli učenci prakticirati le z motiko, koso in vilami, temveč pod nadzorstvom tudi kot voditelji gospodarstva, kakoršni bi naj pozneje bili sami.

Človeku vobče dandanes ne zadošča edinole strokovna izobrazba, človek, ki naj bode bodoči naš kmečki gospodar, rabi tudi nekaj več splošne izobrazbe, ki je tudi v marsikaterem oziru podlaga strokovne izobrazbe. Iz ljudske šole prinesejo vključ nje resnemu stremljenju (kakor uči skušnja na dosedanjih kmetijskih šolskih zavodih) učenci večinoma le premalo splošne izobrazbe, deloma, ker so si je v ljudski šoli premalo pridobili, deloma ker so do vstopa v strokovno šolo že preveč pozabili. Novodobno izšolan kmet ne sme ostati zarobljen kmet, temveč mora tudi glede splošne izobrazbe tekmovati z drugimi sloji

človeške družbe. To je važen pogoj, da se razvije pravi stanovski ponos, prava stanovska zavednost, ki je tudi važen pogoj za obstanek kmeta.

Kmetijska šola naj ne bode toraj edinole strokovna temveč tudi nadaljevalna in vobče izobraževalna šola.

I. B.

(Dalje in konec prih.).

Nekaj za naše hmeljarje.

Naši hmeljarji še glede hmeljarstva niso tako daleč, kakor Čehi. Kako skrbno in marljivo se tam rastline vzgajajo in hranijo, da pač ni čuda, da so dospeli na tako visoko stopinjo v tej stroki. Gnojenje z umetnimi gnojili je pri čeških hmeljarjih že prav udomačeno; oni so prepričani, da po umetnem gnojenju ne pridelajo samo več hmelja, ampak da je tudi kakovost tega veliko boljša od negnojenega ali samo s hlevskim gnojem gnojenega. Seveda bi se dosegli prav dobri pridelki, ko bi hmelju vsako leto močno z dobrim hlevskim gnojem gnojili, toda kdo ima toliko in samo dobrega hlevskega gnoja na razpolago? Tega neobhodno potrebujemo. Če pa nam ga že včasih primanjkuje v zadostni meri za gnojenje naših njiv, tedaj bodimo pač veseli, da imamo v umetnih gnojilih tako izvrstno nadomestilo za hlevski gnoj, ki vsebujejo ravno iste hranilne snovi, nekatere še v večji meri ko hlevski gnoj. Veliko je še hmeljarjev, ki umetnih gnojil niti ne poznajo, mnogo jih je pa tudi, ki ista sicer poznajo — a jih napačno rabijo in sicer gnojijo jednostransko, to je gnojijo samo s Tomasovo žlindro. To umetno gnojilo je danes med vsemi umetnimi gnojili najbolj razširjeno; naš hmeljar sliši kaj zvoniti o tem, gre in kupi vrečo žlindre, misleč da mu bo ta čudeže delala. To vrečo žlindre potrosi potem po zemljišču brez gotove mere in načrta. Ne premisli, da mora ta množina biti tudi določena za gotov prostor in tedaj pač ni čuda, če se pričakovani uspeh ne pokaže. Vsled tega zavrže potem navadno vsako umetno gnojenje, ker je imel s prvim neuspeh. Pravo gnojenje z umetnimi gnojili hmelju je sledeče in sicer določeno za 100 rastlin: 4 kg 40% kalijeve soli 8 kg superfosfata in 4 kg čilskega solitra.

Uspeh umetnega gnojenja ne sme nikdar izostati, če gnojimo pravilno in s vsemi gnojili, ki spravijo v zemljo one hranilne snovi, brez katerih ne more nobena rastlina bujno in čvrsto uspevati. Namen umetnih gnojil pa ni vedno, da bi vedno le kolikor mogoče največ hmelja pridelali, ampak velike vrednosti je tudi, da se kakovost hmelja zboljša. Pogosto pač vsled raznih recimo vremenskih nezgod ni možno hmelja v veliki množini pridelati; če je pa tedaj njegova

kakovost prve vrste, so umetna gnojila svojo nalogo vendar dobro rešila. Vsakemu hmeljarju je znano, da hmelj boljše kakovosti veliko lažje proda.

Ker razločujemo različna umetna gnojila za razna podnebja in mnogo vrst zemlje (ilovica, pesek, puhlica itd.), tedaj je pač tudi upliv umetnih gnojil na rastline vsled teh različnih razmer raznovrsten in je težavno prav natanko določiti, katera umetna gnojila so za ta ali oni kraj, za to ali ono zemljo najboljše in katera umetna gnojila bi nam dala največ dobička. Če hočemo umetna gnojila rabiti, pač moramo prej vedeti, ali se nam njih poraba tudi splača ali ne. Za umetna gnojila moramo denar izdati in zato se bo umen hmeljar prej prepričal, ali mu je umetno gnojenje tudi pridelke tako zvišalo, da je ta večji pridelek stroške za umetna gnojila poplačal in mu še nekaj čistega dobička vrgel. O tem se vsaki hmeljar prav lahko in na prav navaden način do dobrega prepriča. O tem bomo govorili prihodnjič.

P.

Agrarna kriza.

(Dalje in konec).

Vsa zgodovinska sporočila dokazujejo, da je bil prvotno, ko so bili narodi na nizki stopnji omike, komunizem. Polagoma se je pa razvijala zasebna lastnina. Najprej so prehajale v zasebno last hiše in dvori, potem polja, travniki in gozdi, dokler ni nastala splošno zasebna lastnina. Ostanke nekdanjega skupnega gospodarstva so še skupna občinska zemljišča, skupni občinski pašniki in gozdi, jugoslovanske zadruge in ruski mir. V zadnjem času se zopet oglašajo glasovi zlasti v socialističnih krogih, da je potrebno kolektivistično (skupno) gospodarstvo in da se bližamo komunizmu. Na nekaterih proizvodnih in prometnih sredstvih je mogoča skupna lastnina (pri železnicah, pri pošti itd.) zahteva se tudi poddržavljenje rudnikov, kar bi se dalo izvršiti. Kolektivizem sploh je pa le mogoč na razvalinah naše kulture, ki je nastala na razvalinah prejšnjega komunizma.

Z razvojem zasebne lastnine je tesno spojena recepcija rimskega prava, ki se je razširila ne le v krajih nekdanjega rimskega cesarstva, ampak tudi tam, kamor ni nikdar segala moč rimskih cesarjev. Rimsko pravo je premagalo domača germanska in slovanska prava in je prišlo povsod do veljave, ž njim pa tudi tisto brutalno načelo, da je vsak lastnik neomejen gospodar svojega imetja ne oziraje se na rodbino, občino in državo. Germansko-slovanska razlika med premičnim in nepremičnim imetjem je padla in ko so postali kmetje deležni gospodarske svobode, se je odpravila

prejšnja nedeljivost kmečkih posestev in se je uvedla svobodna zadolžitev ter rimsko dedno pravo z enakimi dednimi deleži. Deljivost in svobodna zadolžitev kmečkih posestev sta pa le dva različna pojma, v gospodarskem oziru pomenita isto. Posledica enakega dednega prava in svobodne zadolžitve je na eni strani preveliko razkosavanje, na drugi strani preveliko zadolževanje kmečkih posestev s hipotečnimi (vknjiženimi) dolgovi. (Glej moj članek: »Naše kmečko vprašanje«). Oboje je zelo nezdrav pojav. Niti ogromna veleposestva, latifundije, (Plinijev izrek: Latifundia perdidere Italiam, latifundije so uničile Italijo), niti premala kočarska posestva ne morejo biti temelj zdravega kmečkega stanu. S svobodno zadolžitvijo so postala kmečka posestva premična (mobilna) ter so izročena na milost in nemilost — kapitalizmu. Zemljiške rente ne uživa kmet, ampak hipotečni upnik.

Sredstva proti agrarni krizi so dvojna. Prva skušajo zvišati zemljiško rento, druga zavarujejo zemljo proti posledicam kapitalizma. Nekaterih činiteljev, ki znižujejo zemljiško rento, ni mogoče odstraniti, ker so izven naše moči kakor n. pr. nezgode in uime, toča, ogenj in povodenj, živinska in svinjska kuga.

Proti takim nezgodam se pa ljudje lahko zavarujejo. Zato je zavarovanje velikega pomena. Gre se samo za to, da postane to prostovoljno zavarovanje — prisilno. Ne glede na te slučaje se zviša zemljiška renta samo z intenzivnejšim gospodarstvom, ki se pa izplača le pri visokih cenah. Značilno je, da so ravno padajoče cene posledica agrarne krize. Pri visokih cenah in intenzivnem gospodarstvu raste tudi zemljiška renta, kakor kažejo sledeči primeri:

1. Letni donesek:

zemljišča 50 q po 28 K	1.400 K
proizvajalni stroški pro q po 8 K	400 »
čisti donesek	1.000 K

Pri intenzivnejšem proizvajanju:

Letni donesek 60 q po 28 K	1.680 K
proizvajalni stroški pro q 10 K	600 »
čisti donesek	1.080 K

Zemljiška renta torej raste.

Pri padajočih cenah se pa znižuje tudi zemljiška renta.

1. Letni donesek 50 q po 22 K	1.100 K
proizvajalni stroški pro q 8 K	400 »
čisti dobiček	700 K

2. Letni donesek 70 q po 22 K	1.540 K
proizvajalni stroški pro q 12 K	840 »
čisti dobiček	700 K

3. Letni donesek 90 q po 22 K	1.980 K
proizvajalni stroški pro q 16 K	1.440 »
čisti dobiček	540 K

Zato se pri nizkih cenah mnoge melioracije (osuševanje, namakanje, gnojenje in zlaganje) ne izplačajo. In če bi se to razvijalo še dalje, bi intenzivno in umno gospodarstvo ne pomenilo napredka, ampak nazadovanje.

Zato je naloga pametne carinske politike, da se na eni strani varujejo domači proizvajalci, da se uvoz tujih pridelkov kolikor mogoče zabrani, ker bi prevelika konkurenca inozemskih pridelkov povzročila, da se ne bi rentirala domača produkcija. Na drugi strani je pa treba upoštevati domače konsumente zlasti revnejše delavske sloje, ki bi morali silno drago plačevati živila, če bi se meja popolnoma zaprla. Potreben je torej kompromis vzajemnih interesov, da se varujeta proizvajalec in konsument.

Sredstva, ki naj zavarujejo zemljo proti kapitalizmu, morajo biti zakonite določbe v germansko-slovanskem duhu nasproti sedanjim rimskopravnim predpisom. Stari germansko-slovanski nazor, da ni zemlja neomejena lastnina, ampak last celega roda, se mora zopet oživiti. V tem pravnem nazoru tičijo vse one zakonite omejitve, ki ovirajo svobodno razpolaganje z zemljiščem, nedeljivost, nezadolžljivost in prisilno dedno nasledstvo. Vse naše agrarne preosnove se morajo naslanjati na pravno naziranje germansko-slovanskih narodov in ne smejo biti vstvarjene po starokopitnem rimskopravnem vzorcu. Rimsko pravo je bilo dobro pred 2.000 leti. Sedaj so pa razmere čisto drugačne, kot v rimskih časih. Zato je treba novega prava, zlasti novega dednega prava za kmete in novih predpisov glede razpolaganje z zemljiščem. Tisti, ki se upirajo nedeljivosti zemljišč, se držijo rimskega nazora, da ni med premičnim in nepremičnim imetjem nobene razlike. Rimsko pravo je dovolilo lastniku neomejene pravice, germansko-slovansko pravo pa mu dovoljuje ne-le pravice, ampak tudi dolžnosti, dolžnosti do posameznikov in do cele družbe.

Nedeljivost se pa ne ozira na celo nepremično imetje, ampak se omejuje na zemljišče one velikosti, ki je potrebna, da se preživi ena rodbina. To so naše srednje kmetije. Taki stalni nedeljivi domi bi se sicer smeli prodati, toda le kot celota. Glede dednega nasledstva se zahteva, da se uvede novo dedno pravo, ki se naj ozira tudi na prejemalca posestva. Dedno pravo z enakimi dednimi deleži je krivično pravo za tistega, ki prevzame posestvo, ker je cena zemljišč že itak previsoka in zapeljuje k hipotečnemu zadolževanju.

Najvažnejši problem celega agrarnega vprašanja je pa problem razdolževanja ali razbremenitve, ki je v najožji zvezi z osebnim in hipotečnim kreditom zlasti v konverzijo hipotečnih dolgov. Ko dobimo svoj jugoslovanski hipotečni zavod,

tedaj nastopi tudi za naše združništvo naloga. pospeševati in podpirati razbremenitev kmečkih posestev s sistematično konverzijo vknjiženih dolgov. Razbremenitev kmečkih posestev mora biti najidealnejši smoter našega združništva.

A. Veble.

Črtice o mleku in njega izdelkih.

Piše — ko.

Svet napreduje od dne do dne. Vsak dan nam skoro prinese kako novo iznajdbo, katera predružači delo ali vpliva na preustroj podjetja. Kakor so iznajdbe na dnevnem redu pri elektriki, strojih itd. ravno tako tudi na kmetijskem polju in sicer se vpelje zdaj to novo gnojilo, kmalu se priporoča drugo; napredovanja in iznajdbe so na polju vinarstva, kletarstva, sadjarstva, poljedelstva, živinoreje, mlekarstva itd., itd.

Če si vzamemo v izglede našo živinorejo in mlekarstvo. Kakšen razloček med sedaj in nekdaj? Živina je bila zanemarjena, kuštrava, slabo razvita, bila je tako rekoč od vsega pozabljena para, če jo primerjamo današnjemu stanju živine, čeprav ji še mnogo, mnogo manjka, da bode stala na vrhuncu in se zamogla meriti s švicarsko in švicarskimi živinorejci.

Pa kaj je z mlekarstvom?

Med tem, ko se včasih ni nikdo zmenil zanj, — gospodinje so bile zadovoljne, da ga je bilo za hišno gospodinjstvo potrebo, drugače ni imelo nikake cene in vrednosti, — smemo prištevati mleko glavnim dohodkom v kmečkem gospodarstvu, katero, če se goji in redi pravo plemo živine, donaja kmetu lepe svote in kar je največ vredno, mesečno denar, tako da ima kmet redne mesečne dohodke, kakor n. pr. uradnik, ki je plačan iz javnih sredstev. Seveda moramo razumeti, da le tam, kjer so vpeljene mlekarске zadruge. Bilo bi želeli, da se te ustanove povsodi, kajti vsak kraj je primeren za ustanovitev mlekarske zadruge, če se ljudje hočejo le količkaj potruditi.

Kako silna je danes poraba mleka in mlečnih izdelkov! Vzamimo n. pr. glavno mesto Dunaj. Uvozi se dnevno iz oddaljenih krajev po 200 do 300 km daleč od Dunaja, kakor je potreba, do 800.000 l mleka. Koliko pa še masla in kjub temu, da se porabi silne množine umetnim potom narejenih masti. Tam so velikanske mlekarne, kjer je uslužbenih na stotine ljudi, ki imajo vedno z mlekom dovolj opraviti. Na Dunaju dobi samo nižjeavstrijska mlekarna po 55.000 do 60.000 l mleka na dan; ona ima 75 svojih prodajalen širom mesta.

Poleg tega je »dunajska mlekarne«, »mlekarne Avstrija« ter mnogo velikih zasebnih, vzmimo za vzgled samo A. Helle.

Če pogledamo na naš jug v Trst, Reko, Opatijo, Pulj itd. vidimo, da se uvaža tudi tja silno veliko mleka. V Trstu ima samo tako imenovani »trifolij« 18 prodajalen; tudi domače podjetje, mlekarska zadruga v Hrušici, Istra, lepo napreduje.

V Reki se ravno govori, da se združijo ondotni trgovci z mlekom v zvezo, kartel, ker so se tudi kranjske mlekarne združile v »Zveze« da se varuje skupna korist mlekarstva.

Cena mleka je danes jako visoka, v zelo obljudenih mestih n. pr. v Trstu in Reki 30 do 36 vinarjev za liter. na Dunaju 24 do 26 v, celo v Ljubljani 20 do 22 v, kjer je bilo do zadnjega časa le po 16 v. In cena bode vedno višja, kljub temu da Ogrska izvažna na jug velike množine mleka in mlečnih izdelkov, kateri so cenejši in slabši, kot naši. Ako pogledamo izven naše države, so mlekarne svetovnega pomena po Danskem, Švici, Berolinu, Bremenu, Londonu.

V Londonu se je ustanovila že leta 1866 akcijska družba Aylesbury Deiry Company, katera je imela namen mesto preskrbovati z mlekom. Na Švicarskem se je ustanovila l. 1867 tvornica za predelavo in izvoz mleka, katera je prejemale od početka mleko od 13.000 krav.

S takimi velikanskimi mlekarnami je združena tudi jako uspešna reja prašičev. Po Švicarskem, Tirolskem imajo posamezne mlekarne po 200—300 glav prašičev, katere opitajo in ko jih prodajo, zopet druge kupijo. Seveda je podlaga uspešnemu mlekarstvu tudi v pravem smislu peljana živinoreja. (Dalje prih.).

Vžitek.

Prepričan sem, da je mnogo naših ljudi, ki ne vedo, kaj je vžitek. Kaj čuda; saj je pri nas tako malo zanimanja za naše socialne in gospodarske naprave, zlasti pa za naše kmečke razmere. Drugod imajo narodopisne muzeje, kjer se skrbno zbirajo in shranjujejo narodopisni ostanki in spomeniki, narodne noše, stara orodja, stara posoda, modeli hiš in stavb in skupine narodnih običajev. Če pride potem meščan v tak muzej, spozna vsaj deloma posebnosti kmečkega življenja in kmet se mu zdi mnogo bližji in sorodnejši po običajih in mišljenju, nego prej. Mi pa še nimamo niti narodopisnega muzeja.

In vendar je naše narodno življenje tako bogato in pestro in nudi marljivemu, narodopiscu toliko gradiva. Koliko zakladov se še nahaja med našim ljudstvom, a koliko jih je že izginilo ali

pa so jih odnesli tujci! Povsod, kamor se ozremo, vidimo obširno polje, ki je še nerazorano in čaka delavcev. Skrajni čas je že, da se krepko lotimo dela, da rešimo vsaj to, kar nam je ostalo in da dobimo v kratkem času svoj narodopisni muzej kakor ga imajo Čehi v Kinskega vrtu na Smichovu pri Pragi.

Narodopisno črtico o vžitku prepuščam drugim, omejiti se hočem samo na narodno-gospodarski pomen vžitka, da pokažem, kako tesno je spojena ta gospodarska naprava z razvojem kmečkega gospodarstva.

Vžitek (češki výminek, nemški Altersteil, Ausgeding), dosmrtni ali izgovorjeni vžitek je pravica do gotovih gospodarskih imetkov, ki si jih izgovori prejšnji lastnik v vžitkarski pogodbi ko prepusti posestvo svojemu sinu oziroma hčeri, vžitek pa se imenujejo tudi tista gospodarska dobra, ki jih daje novi lastnik prejšnjemu, bodisi začasno bodisi do njegove smrti in ki so deloma osebne deloma realne obveznosti. Navadno obsega vžitek sledeče: prosto stanovanje skupno z novim gospodarjem ali pa v posebni čumnati ali sobici, poljske pridelke, njive, ki jih obdeluje ali vžitkar sam, navadno pa s pomočjo novega gospodarja, določeno število goveje živine, svinj, perutnine, vino, maslo, prejo, prosto vožnjo, v slučaju bolezni zdravniško pomoč itd. sploh vse, kar more tudi predmet vžitkarske pogodbe. S vknjižbo pa postane vžitek realno breme.

Vžitkarska pogodba je pravni čin med živimi, ne za slučaj smrti, vendar pa urejuje posredno tudi gospodarske razmere po vžitkarjevi smrti, ker izključuje učinek veljavnega dednega prava. To je posebno tam zelo važno, kjer dedno pravo ne soglaša s pravnim prepričanjem dotičnega naroda. Rimsko pravo ni poznalo vžitka v našem smislu, vžitek je pristna germansko-slovanska institucija (naredba).

Naslanjajoč se na znanstvena raziskovanja dr. Cirila Horáčka in njegovo knjigo »Výminek« (Vžitek) lahko trdim, da je vžitek zelo stara gospodarska naredba in da je nastal z razvojem zasebne lastnine.

Dokler je pripadalo nepremično premoženje celi rodbini skupno, tako dolgo ni bilo treba posebnega dednega prava. Posestvo je bilo nedeljivo in je prehajalo v celoti od roda do roda. Z razvojem intenzivnega gospodarstva in zasebne lastnine pa je nastala potreba, preosnovati tedanje dedno pravo, ki je bilo prikrojeno le za meščanske in plemiške sloje in vstvariti novo kmečko dedno pravo. Toda visoka gospoda se ni mnogo menila za kmeta in dolgo časa ni bilo nobenih pravnih predpisov, ki bi urejevali dedno nasledstvo na kmetih. Testamentov ali oporok pa še kmetje

niso poznali. Nujna potreba jih je torej silila k samopomoči.

Kakor gre povsod pravni običaj pred zakonitim pravom, tako je bilo tudi tukaj. Kmalu je postala navada, da je oče še za živega izročil posestvo svojemu sinu, pri tem pa si izgovoril stalne dohodke, da je ob njih lahko živel — vžitek. To je bila torej posebna oblika starostnega zavarovanja.

Grajska gospoda je bila takoj od začetka naklonjena tej gospodarski instituciji, ker je potrebovala dobrih delavskih močij. Vžitek pa je bil ravno primerna naprava, da so lahko stari ljudje prepuščali gospodarstvo mladim, še ne izčrpanim močem, kar je bilo navadno združeno z ženitvijo mladega gospodarja.

Razvoj vžitka je podpirala tudi vojaška služba, ki je bila prej za kmete pravo strašilo. Kmečki fantje so služili cesarja po 10—13 let in ker so še takrat z vojaki ravnali kakor z nemo živino, se je vsakdo bal iti k vojakom. Vojaške službe so se skušali izogniti na tak način, da je oče oženil svojega mladoletnega sina in mu izročil posestvo, dočim se je sam podal na vžitek, samo da bi ga s tem oprostil vojaške službe.

V novejšem času pa je bil vžitek tisto bojno sredstvo, s katerim so se kmetje borili proti rimskemu intestatnemu dednemu pravu z enakimi dednimi deleži (intestatus = kdor umrje brez oporoke). V članku »Agrarna kriza« je omenjeno, da se je v avstrijskem zakoniku uvedlo za kmete rimsko dedno pravo. Posledice tega prava so se kmalu pojavile: na eni strani preveliko hipotekarno zadolževanje na drugi strani preveliko razkosavanje (parcelacija) zemljišč.

Kmetje so kmalu spoznali nevarnost, ki jim preti z rimskim dednim pravom in so skušali to preprečiti s tem, da so že za živega izročali posestva svojim naslednikom. (Dalje prih.).

Razvoj kmetijstva in kmetijskega združništva na Danskem.

Kadar se govori pri nas Slovencih o naprednem, vzornem kmetijstvu in gospodarstvu, se navadno in zares po vsej pravici imenuje Dansko. ono malo državico na severu, ki se je povzpela s svojim umnim gospodarstvom v prve vrste, daleč nad druge dežele in države.

To pa se ni zgodilo morda vsled najugodnejše ali najsrečnejše naravne lege, temveč vsled marljivosti ter strokovne in kmetijske naobrazenosti ljudstva, ki razumeva dvigati iz svoje zemlje vse one bogate zaklade, ki še pri nas v toliki

meri — korak za korakom — počivajo v njej neizrabljeni.

»Zgodovina Danske je zgodovina danskega kmetovalca« pravi veliki češki poznavatelj o tej zemlji, o kateri je še pred dobrimi petdesetimi leti tožil ves danski narod in najboljši njegovi sinovi, da je mala, revna zemlja.

Danes temu ni več tako, Danska država je sicer celotno manjša, naravna lega zemlje se ni spremenila, a revna in ubožna se ta zemlja danes ne more imenovati. Spremenili so se ljudje, ki na njej bivajo in živijo, a to predvsem s šolami.

Dansko leži visoko na severu na večjem polotoku, ki loči Severno morje od Baltskega in na peterih večjih in neštevilnih manjših otokih v Baltskem morju, ki tvorijo takorekoč osrčje in jedro kraljestva, v katerem prebiva nad pol tretje milijonski narod danski. Severni sosedje so mu Švedi in Norvežani, na zapadu Severno morje, na vzhodu zalivi Baltskega morja, le na jugu, na Jutskem polotoku meji na suhi zemlji na sosednji Šlezvik in Holštajn (severni nemški provinci od leta 1864), v ostalem pa je krog in krog morje njegov najbližnji sosed. Severna lega zemlje in bližina morja povzroča njeno gotovo primorsko (oceansko) podnebje, ki se odlikuje po toplejših, milejših zimah in hladnejšem poletju. Lastne so tem severnim krajem one svetle poletne noči, kjer prehaja polagoma večerni mrak v jutranjo zarjo. Z malimi izjemami, ki v celem ne pridejo niti v poštev, nima Dansko nikakega višjega gorovja ali hribovja, največja višina v Jutskem polotoku ne dosega niti 200 m nadmorske višine, v ostalem pa je svet valovit, le na zapadu se razprostira obsežnejša ravan.

Odprto Severno morje buta na zapadu z vso divjo silo ob bregove in trga kos za kosom. V to pusto obrežje, ki je skoro brez vseh pristanišč vdirajo vali naraščajočega morja, preplavljajo širne pokrajine in odlagajo dan na dan množine morskega peska, ki ga podi veter daleč preko planote in gromadi v mogočne skladaste nasipe. Tu ni nikakega kulturnega življenja. V tej trdi, mračni naturi živi revno, mračnjaško ljudstvo, vajeno težkega, trdega dela in življenja; peča se z ribjim lovom.

Povsem druga je pa narava vzhodnega nabrežja kakor tudi otokov, ki ležijo v baltskih zalivih. Rodovitna tla, mehko, vabljivo in prijazno morje se jasno zrcali v mehkem, veselem, podjetnem značaju ljudstva. Dansko nima večjih rek, samo male neznatne potoke, ki se iztekajo v neštevilna jezera, na katerih je zemlja zelo bogata.

Podali smo kratko, površno sliko zemlje, ki naj služi k temu, da se čitatelji lažje zamislijo v zgodovinski razvoj ter v današnje kulturne in

gospodarsko življenje naroda, ki prebiva na njej. Ne smemo namreč prezreti dejstva, da ni mogoče primerjati naroda narodu, ne da bi pri tem zadostno upoštevali toliko drugih vzrokov, ki so uplivali in vplivajo na razvoj in zgodovino posameznega naroda in mu vtisnejo svoj poseben naroden značaj, svoje posebno lice. Vse to ni le slučajno, ampak je naravna posledica sil in uplivov v razvoju in napredovanju posameznika kakor celega naroda.

Na tej zemlji prebiva od pravekov, kar pomni zgodovina in kar se more dognati po mnogovrstnih izkopinah iz predzgodovinske dobe, jednotno nepomešano dansko pleme, ki ni nikdar tlačnilo tujim, gospodujočim plemenom, pač pa v zgodovinski dobi gospodarilo daleč preko mej svojega današnjega ozemlja.

Ko jih v prvem tisočletju po Kristusu srečamo v zgodovini so smeli in drzni pomorski roparji, ki plenijo in pustošijo zlasti sosednjo Angleško. Zgodovina nam pripoveduje tudi o stikih s severnimi, baltskimi Slovani, ki so jim dalje časa podložni.

Česar niso storili razni notranji boji za dedno pravo vladajočih rodbin in boji za pridobitev sosednjih dežel (Norveško, Švedsko, Šlezvik, Holštajn), to je prineslo Dancem ono veliko svetovno gibanje, ki je pretresalo vso Evropo — doba revolucije, kateri je tudi Dansko plačalo svoje žrtve radi nesrečne zveze proti Angliji. Poprej razvita in cvetoča trgovina je ob začetku 19. stoletja uničena, dežela na robu gospodarskega propada, in dobi prosvitljenega absolutizma sledi doba reakcije, nazadovanja.

Razvoj kmetijstva in kmetskega stanu je v prvih svojih znanih početkih, če že ne v oblikah, pa vsaj po svojem bistvu, docela podoben našemu. Od najstarejših časov pa skoro do konca 18. stoletja ne najdemo pri njih samostojnega, ločenega gospodarstva. Obdelovanje močno razkosanega polja se vrši skupno v gotovi določeni vrsti in meri. Umevno je, da je pri tem moč gospoda, ki je vse to vodil, določal in zapovedoval, tako narasla v škodo podrejenih samostojnih kmetovalcev, da so izgubili polagoma vso oblast in vse lastninske pravice na posestvo in postali zgolj najemniki ali ponekod celo povsem odvisni sužnji svojega gospodarja. To so bili žalostni časi samovoljnega vladanja gosposke, posvetne in cerkvene, ki je imela vso posest in moč v rokah.

Brezbrižna in brezdomovinska domača gosposka je zapravila mnogo posestvi, ki je prišlo v tuje roke; izgubila je sicer politično moč v državi v sedemnajstem stoletju, ko je postal Friderik III. absolutni vladar kraljestva. Ali s tem ni bilo kmetu nič pomagano, prišlo je novo,

tuje nemško plemstvo, ki je še krutejše gospodarilo in zatiralo, ko poprej domačini.

V početku 18. stoletja je bilo suženjstvo sicer po reformah odpravljeno, kmetje so postali dedni najemniki. Ustanovljena je bila splošna zemska bramba, ki je kmetu nalagala spet novih, težkih bremen. Da bi pa kmet, ki je imel tako v najemu posestvo, za katero je moral delati roboto svojemu gospodarju in služiti državi, ne pobegnil iz posestva in si šel iskat na tuje lepšega življenja, je bila izdana stroga postava, ki je prepovedovala vsakemu kmetu, da bi prestopil meje domače vasi. Ta postava je bila obvezna od 14—35. leta, pozneje celo od otroških let pa do visoke starosti. Take so bile dobrote in posledice prej imenovanih reform za kmetovalca, da se mu je sedaj še mnogo slabše godilo, ko poprej. Kako se je v takih razmerah gospodarilo kako se je obdelovala zemlja in polje, ko je kmetovalec vedel, da to, kar seje — ni njegovo, niti ni vedel, če bo to, kar je z večjo pridnostjo in ljubeznijo obdeloval, tudi žel in spravljal v shrambe, če ga do takrat mogočni gospodar že ne bo dal odvesti na drugo, morda še bolj zanemarjeno posestvo, ki jo bo moral vzeti v oskrbo.

Dolga vrsta let je potekla, in ponesrečil se je marsikak poskus, dvigniti kmeta in kmetijstvo iz tega obupnega položaja in ga rešiti morečega suženjskega jarma, ki je uničil v narodu vse veselje do dela in zaupanje v samega sebe, ker ni videl nikjer sebe, lastnega svojega dela in vspeha, ampak le sovražnega gospoda, čegar nadoblast in samovoljnost je moral čutiti ob vsaki priliki, dan na dan, sin kakor oče, rod za rod. To je ona, v duši narodovi neizbrisna krvava črta iz preteklih časov, ki so v tej svoji obliki že dolgo pozabljeni, a v malem slovenskem narodu vidimo in čutimo še danes vse strašne posledice suženjske preteklosti, ki jih še ni izbrisala sedanost.

Česar ni dosegel slavni Struensee za danskega kmetovalca, to je izvršil v prvih početkih grof Reventlow, ki je ustanovil leta 1780 zvezo »prijateljev kmeta« in se po pravici imenuje osvoboditelj svojih kmetovalcev. S tem se začne borba za osamosvoje kmetijstva, sledijo ji razno-tere reforme v prid kmetijstva in kmetovalca. O teh reformah in razvoju, ki je po letih sledil vsemu temu v prospeh danskega kmetijstva in narodovega blagostanja, spregovorimo prihodnjič.

J. P.

Književnost.

Knjigo »Slovenski posojilničar«, spisal Ivan Lapajne, meščanske šole ravnatelj v Krškem, priporočamo v nakup vsem zadrugam in zadrugarjem ter vsem onim posameznikom in korporacijam, ki se za združ-

ništvo zanimajo. Založnik nam naznanja da je seglo dokaj veliko število naročnikov po knjigi, za kar se toplo zahvaljuje. Ima pa še polovico vse zaloge, katero čitateljem našega lista priporoča v nakup. Cena trdo in lično vezanemu iztisju je 3 K, mehko vezanemu K 2'40 in broširanemu iztisju 2 K. Naroči se naravnost pri pisatelju in založniku v Krškem ali pa v knjigarnah. Zadrugarji in zadrugi prijatelji, podpirajte zadrugo literaturo!

»Landwirtschaftliches aus Holland u. Friesland« je naslov knjižice, katero je izdala kmetijska družba na Dunaju, a napisal jo je inženir vitez pl. Raffay, vodja oddelka za mekarstvo pri Splošni zvezi na Dunaju. Knjižica je napisana po predavanju, katerega je imel g. pisatelj v poljedelskem in gozdarskem klubu na Dunaju. Pisana je zelo poljudno in lepo; kar je pa glavno, čitatelj dobi vsaj približne pojme o kmetijstvu na Nizozemskem vobče posebe pa še o nizozemskem kmetijstvu, sirarstvu in napravljanju ter trgovini s surovim maslom. Koncem knjige se g. pisatelj zavzema za ustanovitev drž. mlekarškega preskuševališča na Dunaju. Tej želji se tudi v interesu našega mlekarstva pridružujemo mi, s posebno željo seveda, da dobimo enako preskuševališče tudi za slovenske dežele. Knjižico krasi več slik, napravljenih po fotografijah.

Vtisi s prvega zadrugnega shoda na Dunaju 1. 1906 z ozirom na slovensko zadrugništvo. Napisal Svitoslav Premrou, vodja in revizor »Goriške zveze gospodarskih zadrug in društev« v Gorici. Založila ista zveza. Pisatelj tega spisa je poprej dalje časa (in sedaj zopet) deloval pri slovenski zadrugi v Gorici, pri kateri je v interesu kmetijskega zadrugništva dosegel lepe uspehe. Izdal je tudi navodilo za poslovanje raiffeisenov. Pričujoča knjiga o prvem zadrugnem shodu na Dunaju 1. 1906 ni suhoparno poročilo o poteku zborovanj zadrugnega shoda, temveč samostojno delo, ki daleč presega samo poročanje. Pisatelj izraža svoje misli o razvoju, sedanjem stanju, nalogah in ciljih zadrugništva, s posebnim ozirom na slovensko zadrugništvo.

Po poročilu o zborovalnih predmetih zadrugnega shoda navaja pisatelj svoje vtise pri zadrugnem shodu kot kmetijskem shodu in govori potem splošno o namenu kmetijskega zadrugništva. Obravnava vprašanje, nosi li slovensko zadrugništvo kmetijski značaj in povdarja potrebo, da se mora dati slovenskemu zadrugništvu bolj preganljiva kmetijska tendenca. Nato opisuje slovensko mlekarstvo z ozirom na razvoj mlekarstva v drugih deželah, zadrugo izobrazbo in šolstvo, socialen in etičen pomen zadrugništva, zlaganje in okroževanje zemljišč (po izletu zborovalcev v Gänserndorf). Slede organizatorične misli, katere mu vzbujajo zadrugi shod. Enoten nastop slovenskega zadrugništva na zunaj mora roditi notranja konsolidacija; razvoj slovenskega zadrugništva je v mnogih oziirih podoben razvoju zadrugništva v Nemčiji. Pisatelj opisuje zgodovino nemškega zadrugništva, razločke med sistemi Schulze-Delitzsch in Raiffeisen, neuwiesdsko in darmstadtsko zvezo ter njuno končno združitve v nemški državni zadrugi zvezi, pomen pruske osrednje zadrugne blagajne za kmetijske zadrugne.

Nato govori pisatelj posebe o razvoju slovenskega zadrugništva na Avstrijskem, o celjski in ljubljanski zadrugi zvezi. Ako piše pri tem starejšim posojilnicam celjske Zadrugne Zveze kapitalistične tendence, sega pri tem vendarle predaleč. Pri malem številu zavodov bo morda to resnično, vendar pa se taki zavodi ne nahajajo samo pri tej zvezi. Pretežna večina posojilnic celjske Zveze pa se je ustanovila v interesu kmetskega prebivalstva in se je zmiraj ravnala po zadrugnih pravilih. Sicer pa pisatelj priznava, da stoji ta Zveza sedaj na stališču kmetijskega zadrugništva.

Pisatelj navaja nadalje decentralistične tendence pri slovenskem zadrugništvu, katere so rodile zvezo v Gorici in katere se opaža tudi v Istri, na Koroškem in v Dalmaciji. Nato poroča o različnih pogajanjih in prizadevanjih, da bi se doseglo enotno nastopanje in enotna organizacija slovenskega zadrugništva ter daje razne nasvete za nadaljni razvoj njegove organizacije na podlagi primerne pokrajinske omejitve posamičnih zveznih agend s posebnim ozirom organizacije kmetskega hipoteknega in osebnega kredita.

Sv. Premrou se kaže v tej knjigi kot navdušenega zadrugnika, od katerega lahko pričakujemo z ozirom na

njegovo mladost še mnogo koristnega dela za kmetijsko zadrugništvo. Vsi, ki se zanimajo za slov. zadrugništvo, bodo čitali knjigo z interesom in zanimanjem. Opažamo v novejšem času, da se naša mladina zelo zanima za zadrugništvo; tudi piše se pridno v tej smeri. Mi bi ob tej priliki priporočali pri proučevanju teh vprašanj misliti le na to, kar družini in ne na to, kar nas loči. Zadrugni princip enotnosti ne bo tudi tu ostal brezuspešen.

Po »Genossenschaftspresse«

Še h knjigi »Slovenski posojilničar«. Mnogo slovenskih časopisov je bilo tako prijaznih, da so »Slovenskega posojilničarja« več ali manj obširno omenjali, več ali manj pohvalno ocenili. Hvala vsem za to! Tudi »Dom in svet« je knjigo sicer priporočil. Ker je pa kritik v tem listu rekel, da je v njej zgodovinski pregled sloven. posojilništva »pomankljiv in pristranski«, in da ima pisatelj tendenco, zakriti delovanje ljubljanske »Zadrugne Zveze«, primoran sem to očitovanje zavrniti. Zgodovinski pregled je dosta obširen, kolikor namreč spada v okvir te knjige, ki nima namena, da bi bila bolj teoretična kakor praktična. Vsaj g. kritik v D. in Sv. sam priznava njeno praktičnost. »Pristranost« z ozirom na razvitek in obstanek ljubljanske »Zadrugne zveze«, katere »delovanje prikriti« da bi bil namen jaz, ne bi se mi smelo očitati. Vsaj o zgodovinskem razviku posameznih zadrugnih zvez sploh nisem pisal, in o celjski le malo, ki je mnogo starejša in zaslužnejša od ljubljanske; kajti vse to spada v najnovejšo dobo in skoro da še ne v »zgodovino«. Ko pa na strani 100 navajam zadrugne zveze, ki pridejo na Slovenskem v poštev, imenujem najprvo ljubljansko zvezo. Če bi bil pa hotel govoriti o tem, kako se je ustanovila ljubljanska zadruga zveza, moral bi bil omenjati strankarskega političnega prepira na Slovenskem, kar je bilo pa boljše, da sem opustil.

J. Lapajne.

Seznam jugoslovanskih zadrug,

ki so bile po izidu marčeve številke »Zadrug« registrovane v zadrugnih registrih trgovskih sodišč oz. na novo ustanovljene.

Koprivnica (Štajersko, okr. sod. Celje) Hranilnica in posojilnica v Koprivnici, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Sv. Ana na Krembergu (Štajersko, okr. sod. Maribor) Kmetska posojilnica pri Sv. Ani na Krembergu, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Sv. Vid pri Grobelnem (Štajersko, okr. sod. Celje) Hranilnica in posojilnica v Sv. Vidu pri Grobelnem, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Sv. Bolfenk pri Središču (Štajersko, okr. sod. Maribor) Trsničarska zadruga za župnijo Sv. Bolfenk pri Središču, vpisana zadruga z omejeno zavezo. — Rebschulgemeinschaft für die Pfarrgemeinde St. Wolfgang bei Polstrau, registrierte Genossenschaft mit beschränkter Haftung.

Dol. Dolsko (Kranjsko, dež. sod. Ljubljana) Živino-rejska zadruga v Dol. Dolskem, registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Pobegi (Primorsko, pom. sod. Trst) Kmečka hranilnica in posojilnica pri Pobegih, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Šempolaj (Primorsko, pom. sod. Trst) Konsumna kmetijsko društvo v Šempolaju, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Sv. Peter pri Novem mestu (Kranjsko, okr. sod. Rudolfov) Hranilnica in posojilnica, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Št. Rupert (Kranjsko, okr. sod. Rudolfov) Kmečka posojilnica in hranilnica v Št. Rupertu, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Koljane (Dalmacija, okr. sod. Šibenik) Srbska Zemljoradnička Zadruga, protokolirano udruženje sa neograničenim jamstvom.

Celje (Štajersko, okr. sod. Celje) Narodna založba v Celju, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Ljubljana (Kranjsko, dež. sod. Ljubljana) Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev, vpisana zadruga z omejeno zavezo. Produktiv-Genossenschaft der Tischler Laibachs, r. G. m. b. H. — Výrobní družstvo lublňanských truhlářů, z. s. s. r. o.

Kuna (Dalmacija, okr. sod. Dubrovnik) Seoska blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Št. Janž na Dravskem polju (Štajersko, okr. sod. Maribor) Hranilnica in posojilnica v Št. Janžu na Dravskem polju, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Korčula (Dalmacija, okr. sod. Dubrovnik) Konsumna zadruga za državne i pokrajinske činovnike, registrirano udruženje sa ograničenim jamstvom. — Consorzio di consumo per impiegati dello Stato e della Provincia, registrato con garanzia limitata.

Trpanj (Dalmacija, okr. sod. Dubrovnik) Potrošnomesarska zadruga, protokolirano udruženje sa ograničenim jamstvom.

Ig (Kranjsko, dež. sod. Ljubljana) Konjerejska zadruga na Igu, registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Matenja vas (Kranjsko, dež. sod. Ljubljana) Kmetijska hranilnica in posojilnica v Matenjivasi, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Karolinska zemlja (Kranjsko, dež. sod. Ljubljana) Kmetijska hranilnica in posojilnica na Barji, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

V likvidaciji je:

Šmartno v Rožni dolini (Štajersko, okr. sod. Celje) Kmečka hranilnica in posojilnica v Šmartnem v Rožni dolini, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Iz zadružnega registra se je izbrisala:

Gornja Radgona (Štajersko, okr. sod. Maribor). Kmetijska zadruga v Gornji Radgoni, vknjižena zadruga z omejenim poroštvo.

Zadružne in gospodarske vesti.

Vlomi pri hranilnicah in posojilnicah. »Splošna zveza avstr. poljedelskih zadrug« nam je poslala ta-le dopis: V zadnjem času se je že dvakrat zgodilo, da so bili ukradeni pri hranilnicah in posojilnicah, katere so s posredovanjem »Splošne zveze« zavarovane proti vlom, večji denarni zneski, ne da bi se mogle te tave smatrati kot vlomi in ne da bi bila zavarovalna družba dolžna povrniti škodo. V obeh slučajih se je sicer denar ukradel iz zaprtih blagajni; vendar pa so ležali blagajniški ključki nezaprta v blagajniški sobi, tako, da je tat mogel vzeti ključke in z njimi odpreti blagajno. Zavarovanje pa velja le za denar in vrednostne papirje, kateri so shranjeni v zaklenjenih blagajnah. Kot zaklenjena pa se ne smatra v smislu zavarovalne pogodbe blagajna, katera je sicer zaklenjena, ključki pa leže na blagajni ali na mizi v blagajniški sobi neshranjeni. Ključki se morajo shranjevati po noči, pa tudi po dnevi po uradnih urah na varnem, ne v uradnih prostorih se nahajajočem prostoru. Duplikatni ključki pa se morajo spraviti trajno drugje na varnem mestu. V zgoraj omenjenih slučajih ni bilo najbrž soključa. Kajti če se soključ pravilno uvede, bi taki slučaj ne bili mogoči; kajti težko je verjetno, da bi dva človeka bila tako nepredvidna, da bi pustila ključke na mizi, ko zapustita blagajniško sobo.

Nekaj zadružne statistike. Število članic posameznih slovanskih zadružnih zvez, katere so združene v Splošni zvezi avstr. kmetijskih zadrug na Dunaju je bilo koncem leta 1907 sledeče: 1. Zadružna Zveza v Celju 200 zadrug (80 raiffeisenovk, 120 različnih drugih zadrug, med njimi 73 posojilnic, 2 nakup. in prod. zadrug, 21 mleč. zadr., 4 kletarska, vinarska in sadjarska društva, 12 konzumnih gospod. in trg. zadrug, 3 stavbinske zadrug in 5 raznih). 2. Zadružna zveza v Ljubljani 433 zadrug (242 raiffeisenovk, 191 raznih drugih zadrug). 3. Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev 32 zadrug (21 raiffeisenovk in 11 drugih). 4. Zadružni savez v Splitu 62 zadrug (47 raiffeisenovk in 15 drugih). 5. Osrednja zveza čeških gospodarskih zadrug v kralj. Češkem v Pragi 1419 zadrug (1143 raiffeisenovk in 276 drugih). 6. Zveza čeških gospodarskih zadrug v vojvodini Šleski 74 zadrug

(47 raiffeisenovk in 27 drugih). 7. Zveza rusinskih gospodarskih zadrug v Černovicah 147 zadrug (137 raiffeisenovk in 10 drugih). Razne včlanjene nemške zadružne zveze štejejo skupno 3.019 zadrug (2.567 raiffeisenovk in 482 drugih), dve italijanski zadružni zvezi 112 zadrug (63 raiffeisenovk in 49 raznih), ter jedna rumunska zadružna zveza v Černovicah 150 zadrug (143 raiffeisenovk in 7 raznih zadrug). Skupno je tedaj po zadružnih zvezah včlanjenih v Splošni avstr. zvezi 5692 zadrug.

Na dunajskem vseučilišču je predaval na povabilo prof. Filipoviča zastopnik Splošne zveze avstr. gosp. zadrug g. baron Pavel pl. Störck v seminarju za državne vede o pomenu in razvoju zadružništva s posebnim ozirom na avstrijsko zadružništvo. Predavanja se je udeležilo veliko število visokošolcev, ki so z zanimanjem poslušali in govorniku živahno pritrdili.

Novi tarifi Južne železnice za moko in žito. Dosedaj so imeli ogrski velemlinarji na Južni žel. cenejše tarife za izvažanje moke in žita na Južno Tirolsko. Ti tarifi so sedaj odpravljeni. Vsled tega je takoj poskočila cena ogrski moki za K 0'80—1'07 pri 100 kg; to podražanje omogočuje sedaj tudi naši moki prodajo na Južnem Tirolskem,

Mednarodna perotninska razstava se je vršila meseca decembra v Budimpešti. Razstavljena je bila perutnina vsake vrste, različni stroji za umetno valenje, umetno hranjenje piščet itd. Razum perutnine je bilo razstavljeno tudi mnogo plemen domačih zajcev. Med razstavljenimi kokošmi so bili najboljši »orpingtoni«. Bili so vredni po 10 do 500 K za komad. Najlepša goska je stala 300 K. Med golobi so se posebno odlikovali »pismošiški«; stali so do 300 K vsak. Najdražji je bil med kuncji belgijski »velikan«, namreč nad 200 K.

Razsodba upravnega sodišča na Dunaju glede dohodninskega davka zadružnih zvez. »Osrednja zveza gospodarskih zadrug v mejni grofovini moravski« je na pritožbo proti deželni finančni direkciji v Brnu glede posebnega dohodninskega davka dobila sledečo razsodbo upravnega sodišča: 1. Osrednja zveza zadrug in društev, čijih člani niso izključno kmečki posestniki, ne uživa davčnih ugodnosti po § 84, lit. f. osebno davčne postav. (§ 84 lit. f. pravi, da so davka proste nakupovalne, prodajalne ali pridobninske zadrug in društva kmečkih posestnikov). — 2. Ako se delovanje take zadrug ne razteza pri dajanju kredita, nalaganju denarja in dobičkanosnem nalaganju preostankov samo na člane, nima zadruga pravice do davčnih ugodnosti § 85 zg. naved. postav. — 3. Podpore, katere daje zadrugam država ali dežela, četudi samo za pokritje režije in organizacijskih stroškov, niso davčno obvezane.

Preveč vina imajo na Portugalskem. Ljudje ne vedo, kam z njim. Vlada je odredila, da se tri leta ne smejo zasajati novi vinogradi, da se nekoliko omeji prevelik pridelek vina.

Zadružna razsodišča. Kako visoko stavijo Srbi, ki imajo mimogrede omenjeno, ne le krasno razvito zadružništvo v kraljevini temveč tudi na Hrvaškem in po južnem Ogrskem, cilj in namen zadružništva tudi v ljudsko vzgojevalnem oziru, kaže uredba zadružnih razsodišč. Kakor hitro nastane med dvema zadružnikoma kakšen spor zaradi mej ali škode po živini itd. se skliče zadružno razsodišče, ki navadno razpor po pravici razsodi, a brez — tožnih stroškov. Te naprave bi tudi mi Slovenci zelo potrebovali!

Iz zadružne pravne prakse. Ako nastane vsled razpuščenja kake pridobninske ali gospodarske zadrug likvidacija in se likvidatorji vpišejo v zadružni register, še s tem ne preneha uradna obveznost načelnika zadrug in se kot tak še ne zbrše iz zadružnega registra. Tako je odločil najvišji sodni dvor v razsodbi z dne 20. febr. 1906, št. 2639.

Poraba mleka v Kodanju je zelo velika, večja ko v Berlinu. Mleko je zelo po ceni; prodaja se liter po 21 vinarjev. Posebni automati prodajajo noč in dan gorko mleko po 8 vin. četrtliter. Mleko dobavljajo dan-skemu glavnemu mestu velike mlekarne.

»Zadružni dom« si postavijo srbski zadrugarji sredi Belegrada. 11. občni zbor srbskih kmet. zadrug v Pirotu je sklenil, da naj prispeva vsak srbski zadrugar po 1 K za novi zadružni dom v Belemgradu; doslej se je nabrala že lepa vsota.

Češko kmetijsko združništvo na Češkem je združeno v »Osrednji Jednoti českých hospodarských združ«, ki šteje že nad 1.400 združ. Blagovni oddelek Jednote je imel leta 1907 sledeči promet:

Kupilo se je:	
umetnih gnojil za	K 2,175.032'74
močnih krmil za	» 278.712'75
semenja za	» 122.805'19
premoga in koksa za	» 518.545'51
strojev in gospodarskega orodja za	» 300.602'80
vreč	» 1.460'40
mazil in svetiva za	» 29.059'03
lepenke in stenja (Docht) za	» 506'07

skupaj za K 3,526.724'49

Za dovoz teh gospodarskih potrebščin se je potrebovalo 7.261 vagonov. Dobiček skupnega nakupa znaša najmanj 145.220 K, če se računa pri enem vozu 20 K dobička.

Prodalo se je pa:

žita	za K 12.493'68
za vojaške potrebščine (žita)	» » 629.658'75
posušene cikoriije (čekanka)	» » 1,106.544'—
špirita	» » 91.122'19

skupaj za K 1,839.818'40

Ti statistični podatki (po »Zemljedelskih listih«) govore dovolj jasno, kako močna je češka združna organizacija. Kljub velikanskemu prometu ni imela Jednota niti vinarja izgube, ravnotako pa tudi ne zadrage. To je deloma pripisovati strogi disciplini češkega združništva, deloma pa tudi vodstvu »Jednote«, ki se peča načeloma le z blagovnim prometom gospodarskih in kmetijskih potrebščin in izključuje vsakršno kolonijalno blago.

Motno vino. Po pretakanju postane vsako vino motno, posebno pa mlada vina, ker imajo ta še mnogo beljakovine v sebi. Ta beljakovina se je namreč spojila pri pretakanju z zrakom in se radi tega strjela. Strjena beljakovina pa se začne kmalu v vinu polegati in s seboj povleče tudi drugo nesnago na dno posode. Radi tega lahko rečemo, da moremo s pomočjo pretakanja vino čistiti. Ako se pa noče vino po pretakanju dolgo časa čistiti, je to znamenje, da se nahaja v njem še sladkor, kateri se še ni z vrenjem razkrojil. Tako vino včisti se v kratkem samo, ako zadenemo v gorkejšo klet, kjer se vrenje povspeši, ali ako je sedaj vobče gorkejša v kleti.

Nove slovanske banke v Trstu. Tekom tega in začetkom prihodnjega leta ustanove v Trstu svoje združnice »Ljubljanska kreditna banka«, »Živnostenska banka pro Čechy a Moravu« ter »Hrvatska vjeresijska banka v Dubrovniku«. Dosedaj delujete v Trstu že 2 slovanski banki (»Jadranska banka« in podružnica »Ustfedni banka č. spořitelni«) ter 2 slovanska denarna zavoda »Hranilnica in posojilnica« ter »Trgovsko-obrtna zadruga«.

C. kr. poštna hranilnica je slavila dne 12. prosinca 1908 25 letni jubilej svojega obstanka. Že leta 1871. je predlagal bivanši minister in veliki socijolog Schäffle, naj se ustanovi tak zavod a še-le deset let pozneje se je izdal zakon o ustanovitvi poštne hranilnice. Ta prekorištni denarni zavod, se je do danes zelo izpopolnil in je uvedel čekovni promet, s katerim se Avstrijci lahko naravnost ponašajo. Le žal, da se čeki pri nas še vedno premalo rabijo. Ne samo večji denarni zavodi, hranilnice in posojilnice, društva industrijska in trgovska podjetja, ampak tudi kmetje bi se naj udeleževali čekovnega prometa v večjem številu. Naj bi se že vendar doseglo, da bi se s pomočjo čekov lahko plačevali tudi davki, kakor se plačujejo obresti in drugi denarni posli. Varčujmo tudi v malem!

V Pragi se vrši meseca majnika velika jubilejna razstava, ki jo priredi češka trgovska zbornica. Ta razstava bo prekosila vse dosedanje razstave v Pragi, prvo jubilejno razstavo iz leta 1891 in lansko gospodarsko razstavo. Na razstavišču v Kraljevi Obori se že delajo priprave od Božiča sem. O natančnem načrtu razstave se bo že poročalo. Opozarjamo naše slovanske kroge da pridejo v Prago in si ogledajo to razstavo, če jim bo le količkaj mogoče. Mislamo, da bi bilo dobro, ako bi se naši poslanci obrnili do poljedelskega ministerstva za podporo, da bi se tudi naši kmetje lahko udeležili te razstave. Poslanci, na delo!

„Denarna centrala Zdrúžne Zveze v Celju“

izkazuje s 30. marcem 1908 naslednji denarni promet in bilanco:

Stanje deležev koncem leta 1907	K 118.470'—
Vplačani deleži	» 2.520'—
Skupaj	K 120.990'—
Izplačani deleži	» —'—
Stanje deležev	K 120.990'—

Stanje pasivnih tekočih računov	
koncem leta 1907	K 1,924.291'37
Prejeti pasivni tekoči računi	» 506.298'42
Skupaj	K 2,430.589'79
Vzdignjeni pasivni tekoči računi	» 452.968'95
Stanje pasivnih tekočih računov	K 1,977.620'84
Stanje aktivnih tekočih računov	

koncem leta 1907	K 1,790.920'40
Izplačani aktivni tekoči računi	» 514.905'76
Skupaj	K 2,305.826'16
Vrnjeni aktivni tekoči računi	» 389.502'74
Stanje aktivnih tekočih računov	K 1,916.323'42

Gotovina, poštna hranilnica in na-	
ložbe	K 180.000'—

Denarni promet je znašal v marcu:

prejemki	K 2,131.708'41
izdatki	» 2,130.188'32

Skupni denarni promet toraj do

30. marca 1908 K 4,261.896'73

Centralna posojilnica slovenska v Krškem,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,
ima svoj

redni občni zbor

v četrtek, 25. junija t. l. ob 3. uri popoldne
v pisarni Okrajne posojilnice

po dnevnem redu, ki je določen po združnih
pravilih in po zakonu od 10. junija 1903.

Vabilo na

občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Šmarji,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo

v četrtek dne 2. aprila 1908

ob pol 2. uri pop. v lastni hiši.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva. — 2. Potrjenje letnega računa. — 3. Razdelitev čistega dobička. — 4. Volitev načelstva in nadzorstva. — Nasveti načelstva in slučajnosti.

V slučaju nesklepčnosti občnega zbora ob pol 2. uri, vrši se isti ob 2. uri popoldne v smislu § 40 a in b združnih pravil.

Načelstvo.

Priznано najboljšę

sejalnice vnoviĉ zboljšanega sestava „Agrikola“,jeklene pluge,
brane, valjarje,**kosilnice** za travo, deteljo in Źita,
obraĉalnike, stroje za grabljenje sena in Źita,
stiskalnice za seno, slamo, grozdje in sadje,
hidravliĉne stiskalnice,

stroje za meĉkanje in robkanje grozdja,

☿ mline za sadje, škropilnice ☿
za trte in druge rastline, ☿stroje za sušenje sadja in soĉivja,
vrtilne pumpe za gnojnico,

izdeluje in razpošilja v najnovejših, odlikovanih sestavih

Ustanov. 1872.

PH. MAYFARTH & Co.,

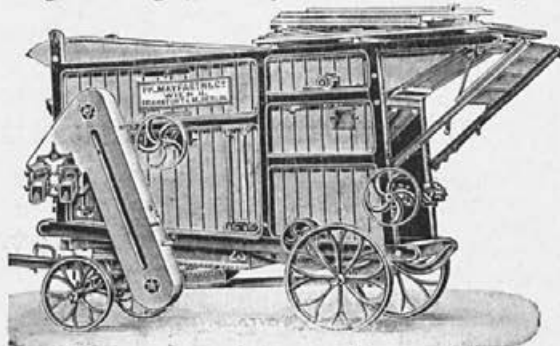
1050 delavcev.

tvornice kmetijskih strojev, livarne in parne fuŹine **DUNAJ 2/1, Taborstrasse št. 71.**

Odlikovan z nad 600 zlatimi, srebrnimi kolajnami i. t. d.

Obširni ceniki s podobami brezplaĉno.

Zastopniki in preprodajalci se išĉejo

mlatilnice s patentovanimi teĉaji,
prirejenimi za kolo-
barno mazanje (Rollen-
Ringschmierlager), roĉne, na vitel in motorne, —**vitlje za vpreŹno Źivino,**
stroje za snaŹenje Źita, trijerje, stroje za robkanje koruze,
stroje za rezanico s patentovanimi teĉaji, prirejenimi za
kolobarno mazanje, da jih je moŹno goniti povsem lagotno.
Stroje za rezanje repe, mline za debelo moko, stroje za parjenje
krme, peĉi za Źtedilne kotle in vse druge kmetijske stroje

ÚSTŘEDNÍ BANKA **ČESKÝCH SPOŘITELEN** **(Osrednja banka ĉeških hranilnic)**

PODRUŹNICA V BRNU
Ferdinandova ulica 29.**Centrala v Pragi**
I. Ovocna ulica 15.**PODRUŹNICA V TRSTU**
Piazza del Pontarosso 3.**PODRUŹNICA V LVOVU**
ulica Karola Ludvika b. 33.**PODRUŹNICA NA DUNAJU**
I. Wipplingerstrasse 22.Izvršuje vsakovrstne banĉne transakcije: Tekoĉe raĉune. Uloge. Vrednostne
papirje. Eskomptuje menice denarnih zavodov. Obĉinska, komunalna in okrajna
posojila. Valute, devize, inkaso in izplaĉila. Financiranje gradenj javnih korporacij.Izdaja in prodaja 4% banĉne zadolŹnice, katere se zamorejo uporabljati glasom
zakona za nalaganje denarja sirot, dalje kot fondi, kavcije itd.**ODDELEK za VADIJE in KAVCIJE.****Natanĉneja pojasnila daje ravnateljstvo.**

Pri gnojenju travnikov, deteljišč in žita ne smemo opustiti poleg gnojenja s Tomasovo žlindro, superfosfatom in kostno moko

gnojenje s kajnitom ali 40% kalijevo soljo.

Pojasnila o teh, kakor tudi drugih gnojilih daje brezplačno:

**kmetijska pojasnjevalnica kalijevega
sindikata Gradec, Raubergasse 11.**

Kalijeva gnojila se dobivajo:

pri c. kr. kmetijski družbi v Gradcu,
pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani,
pri tvrdki

„MERKUR“

P. Majdič, Celje

in pri drugih tvrdkah.

Zvezna tiskarna v Celju ▲ Schillerjeva cesta št. 3

izvršuje vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela od avadne do najmodernejše oblike. Ker je bogato založena z najnovejšimi okraski ter opremljena z motornim, oziroma električnim obratom, lahko izvršuje največja dela v kratkem času okusno, točno in ceno.

VSE PO KONKURENČNIH CENAH!

ZVEZNA TRGOVINA, Celje, Rotovška ul. 2

priporoča sl. posojilnicam, hranilnicam in zadrugam založne tiskovine po znižanih cenah:

	100 pol oziroma komadov	K		100 pol oziroma komadov	K
Obrazec A. Blagajniški dnevnik	kolek	5'—	Opravljeni zapisnik		5'—
B. Konto za posojila		7'20	Menice, slovenske		4'—
C. Konto za hranilne vloge	kolek	7'20	Skadenčna knjiga za menice		5'—
D. Konto za zadrugne deleže		5'—	Konto hiš		5'—
E. Razdelnik izdatkov		6'40	Zemljeknjižna prošnja		5'—
F. Razdelnik prejemkov		6'40	Rubrum za zemljeknjižne prošnje		4'—
G. Imenik društvenikov (register)		6'40	Obrazec U. Pristopni list		6'40
H. Denarni listek		1'—	V. Izkaz za rentni davek		4'—
I. Listek vzdignjenih hranilnih vlog		1'—	Fascikelni za dolžna pisma	1 par	—90
K. Referatna pola za dolžnike		1'20	" pristopne liste	1 "	—60
L. Poročevalna pola za dolžnike		5'—	" menice	1 "	—60
M. Opomin ostalih obresti		1'—	Knjiga za naložen denar št. 600 K/70	kolek	2'40
N. Računski listek za posojila		1'—	" izposojila št. 600 K/70	kolek	2'40
O. Konto hranilne vloge		7'—	" inventar št. 600 K/70		2'40
P. Konto deleži in dividenda	za sklepanje računov	7'—	Imenik (index) vlagateljev 195/548		1'20
R. Konto posojila		7'—	" zadrugnikov in dolžnikov 195/548		1'20
S. Izkaz o neposrednih pristojbinah		4'—	Zapisnik za sklepe načelstva 400 K/100		2'70
T. Računski zaključek		7'—	" obnovega zbora 400 K/70		2'30
Dolžno pismo		6'—	Ovitki za obrazce O., P., R., po 100 pol po		6'—
Navodilo kako sestavljati letne račune	komad	—30			

VEZANJE VSEH KNJIG SE PRESKRBI V LASTNI KNJIGOVEZNICI SOLIDNO IN CENO.

Zvezna knjigoveznica, Celje

Schillerjeva cesta šte. 3

se priporoča za vsa v svojo stroko spadajoča dela, kakor: vezanje zapisnikov, raznih liturgičnih in drugih knjig, molitvenikov, izdelovanje map, fascikljev itd. Sprejemajo se tudi vsakovrstna galanterijska dela. Izvršuje vse ceno, hitro in solidno.

Prodajalni urad hišnih hranilnih nabiralnikov

(Heimsparkassen-Verkaufsbureau.)

Telefon 13.340.

r. z. z om. z.

Telefon 13.340.

DUNAJ, I., Stadiongasse 6.

Mi oferiramo sledeče vzorce:

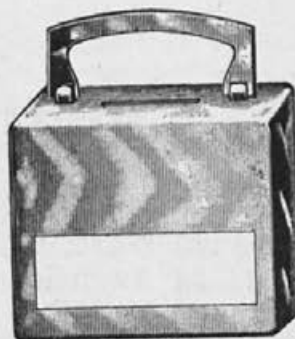
Burns-ov nabiralnik, izdelek Weitz: ovalen, bakreno oksidiran, 8 cm visok, 10 cm dolg, 6 cm širok, zapah s pastjo.

Cloeter-jev nabiralnik, vzorec št. 3: štirioglat bakreno oksidovan, 7 cm visok, 10 $\frac{1}{2}$ cm dolg, 5 cm širok, zapah z premičnim tulcem.

Selfmen-ov nabiralnik, ovalen, bakreno oksidovan, 8 cm visok, 10 cm dolg, 6 cm širok, zapah s pastjo.

Stegmann-ov nabiralnik. (Budjevice): štirioglat, bakreno oksidovan, 8 cm visok, 10 cm dolg, 6 cm širok, zapah z jezički.

Na sprednji strani nahaja se tablica, v katero se vtisne ime denarnega zavoda in tekoča številka. Cena vsakemu vzorcu je K 6.— všteti napis in omot z železniške postaje Dunaj, pri vzorcu Stegmann z železniške postaje Budjevice.

! Varne pred ognjem in vlomom !

Blagajnice

prodaja v vseh velikostih, najboljše izdelane, firma ki obstoji že nad 30 let

S. BERGER

DUNAJ, I. Wipplingerstrasse 29.

Vzorci so v rabi in se lahko ogledajo

ori „Zadružni Zvezi v Celju“ in pri mnogih drugih posojilnicah in hranilnicah v vseh slovenskih pokrajinah.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je uredil ter dobivajo se pri njem in pri vseh knjigo-tržcih naslednje pravne knjige:

1. **Civilnopravni zakoni** z obširnimi slovenskimi in hrvatskim stvarnim kazalom, obsegajoči XII. in 909 strani. 1906. V platno vezana knjiga . . . K 8—
2. **Odvetniška tarifa**: določila o rabi hrvatskega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine s stvarnim kazalom (20 tabel). 1906. Broširano K 1-60
3. **Zakoni o javnih knjigah**, zemljiških itd. z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi, s stvarnim kazalom v hrvatskem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošelj in vpisov. 1908. Preko 30 tiskanih pol. Mehko vezana knjiga . . . K 5-80
Popolno v platno vezana . . . K 6—

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja društvo „Pravnik“.

- Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo**, s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vezano K —40
- Zvezek II. in III. **Predpisi o železniških in rudniških knjigah**. 1908. Cena mehko vezani knjižici . . . K —80
- Zvezek IV. in V. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev**. 1908. Knjiga potrebna posebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh. Mehko vezana knjižica . . . K —80
- Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč**. 1907. Mehko vezano K 2—

Ako ni dogovorjeno drugače, pošilja urednik knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 vin. poštnine v gotovini ali poštinih znamkah.

Glogowski & Co.

Radetzkystrasse 5 ☞ Gradec ☞ Radetzkystrasse 5

Edina prodaja

Remington-pisalnih strojev

Največji zavod te vrste. Svetovna znamka.

Podružnice in prodajalnice v 42 mestih.

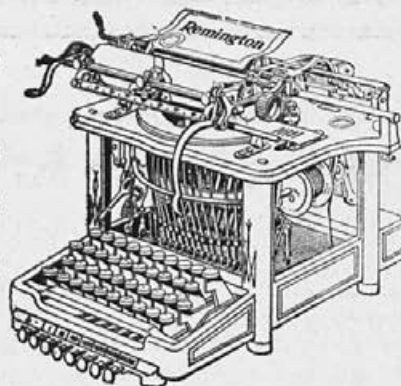
Centrala za Avstrijo na Dunaju, I. Franz-Josefs-Kai 15 in 17.

Najnovejši vzorci: _____

ILION, model št. IX, 10—2
REMINGTON-BILLING stroji,
SPECIJALNI TABULATOR stroji s pripravo za pisavo različne barve.

Posebni stroji za vsak namen in za vsako stroko.

Specijalni katalogi zastoj in poštnine prosto

Zadruga Lastni dom

naznanja, da je prilagodila svoja pravila tako, da izvršuje sedaj poleg stavbenih tudi druga kreditna opravila kakor vsaka

hranilna in posojilna zadruga.

Zaradi tega je uredila svoje poslovanje tako, da sprejema tudi hranilne vloge na tekoči račun, ali na vložne knjižice, : daje posojila, pomaga kupovati hiše, zemljišča itd., itd. :

Hranilne vloge obrestuje stalno po

5%

od dneva vložitve do dneva vzdiga ter plačuje rentni davek za vlagatelja sama iz svojega.

Zadruga je upeljala tudi hišne hranilne nabiralnike: kdor napravi temeljno vlogo vsaj 5 K, dobi v porabo brezplačno tak nabiralnik, katerih vlagatelji že mnogo posedujejo. Natančna pojasnila se dobijo lahko vsak dan pri udih načelstva, zlasti pri blagajniku.

Pisarna se nahaja sedaj v Celju, Schillerjeva cesta št. 3, I. nadstropje.

Načelstvo

Zadruga Lastni dom v Gaberju pri Celju,
reg. st. zadr. z om. zav.:

Dr. Vek. Kukovec, predsednik, Ivan Rebek, podpredsednik,
Franjo Jošt, blagajnik, dr. Anton Božič, dr. Jos. Karlovšek,
Franc Pušnik, Alojzij Terček, udje načelstva.

POSOJILNICA V CELJU

„NARODNI DOM“ v lastni hiši.

Posojilnica v Celju, ki je bila leta 1881 z neomejeno zavezo ustanovljena, šteje sedaj nad 4200 zadružnikov, kateri imajo vsega nad **88.000** kron vplačanih deležev ter ima sedaj nad 6 in pol milijona kron hranilnih vlog in nad **332.000 K** rezervnega zaklada.

Hranilne vloge sprejema od vsakega, če tudi ni član zadruge ter jih obrestuje po 4 in en četrt odstotkov; posojilnica plačuje **rentni davek** sama, ne da bi ga odtegnila vlagateljem. Posojila daje na osebni ali hipotekarni kredit proti **5 in pol odstotnemu** in **5 odstotnemu** obrestovanju.

Posojilnica v Celju uraduje vsak dan dopoldne od 9. do 12. ure, izvzemši nedelje in praznike.

„Južnoštajarska hranilnica v Celju“, **Narodi dom**

za katero jamčijo okraji: **Gornjigrad, Sevnica, Šoštanj, Šmarje pri Jelšah, Vransko** za popolno varnost vlog in za njihovo, po pravilih določeno obrestovanje do neomejene visokosti, ima sedaj hranilnih vlog **4.000.000** kron.

Hranilnica posluje s strankami vsak **torek in petek** dopoldne, za druga opravila pa je urad odprt **vsak dan** ob navadnih uradnih urah. **Hranilne vloge** obrestuje **po 4 odstotke** in pripisuje obresti polletno h kapitalu ter plačuje hranilnica **rentni davek sama** in ga ne odtegne vlagateljem, tako, da dobe isti popolnoma **nad 4 odstotke obresti**.

Izposojuje pa na zemljiško varnost **po 5 odstotkov**, občinam in korporacijam navedenih petih okrajev **po 4 tri četrt in pol odstotkov obresti**.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnica v Celovcu. Delniška glavica 2.000.000 K. Rezervni zaklad 250.000 K. Podružnica v Spljetu.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predjume na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje

vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkaso menic. ————— Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

po 4 in pol odstotkov

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vložni denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga.

Promet s čeki in nakaznicami.

Zadružna Zveza v Celju,

registrovana zadruga z omejeno zavezo

razteza svoj delokrog po Štajarskem, Kranjskem, Koroškem, Primorskem in v Dalmaciji ter ima namen, pospeševati razvoj zadružnega delovanja v obče ter zastopati koristi svojih članov v vsakem oziru.

Zadružna Zveza v Celju

sprejema za člane vse pridobitne in gospodarske zadrug in društva kakoršne koli vrste kakor: hranilnice in posojilnice, mlekarske in sirarske, kmetijske, konzumne in produktivne zadrug i. t. d.

Zadružna Zveza v Celju

snuje in pospešuje poglavitno **slovenske kmečke Raiffeisenske** posojilnice ter kmetijske, mlekarske in druge gospodarske zadrug.

Revizijsko koncesijo

t. j. pravico izvrševati obligatorično revizijo zadrug in društev po določilih zakona od 10. junija 1903, drž. zak. št. 133 je podelilo visoko c. kr. ministrstvo za notranje stvari Zadružni Zvezi v Celju z ukazom od 22. marca 1906 št. 743 ter izvršuje ista revizije po svojih strokovnjakih.

Denarna Centrala Zadružne Zveze v Celju

je urejena vsem novodobnim potrebam primerno ter oskrbuje denarno spornavnavo med svojimi članicami.

Denarna Centrala

sprejema denar na obrestovanje v tekočem računu ali kot hranilne vloge, katere obrestuje po najvišji mogoči obrestni meri in jih izplačuje na zahtevanje poštnoobratno. Rentni davek plačuje Zadružna Zveza sama.

Denarna Centrala

dovoljuje in izplačuje zadrugam kredit v tekočem računu ali kot naložbe po kar najbolj mogoči nizki obrestni meri in kar najhitreje.

Denarna Centrala

je imela prometa leta 1907 okroglo **15 milijonov kron** ter je ista velika dobrota za vse članice.

Vse zadrug Zadružne Zveze v Celju so imele v letu 1906:

denarnega prometa	K 236.848.258'92
čistega dobička	" 507.922'94
rezervnih zakladov	" 3.672.985'25
skupnega lastnega imetja	" 5.541.905'98
ter vseh aktiv (premoženja) skupaj	" 100.572.031'71

Zadružna Zveza v Celju

je član Splošne Zveze kmetijskih zadrug avstrijskih na Dunaju, ki izvršuje pri istej tudi obligatorično revizijo.

Zadružna Zveza v Celju

je imela koncem leta 1906 u članjenih okroglo 170 zadrug.

Zadružna Zveza v Celju

je naslednica poprejšnjega društva Zveza slov. posojilnic, ki je bila osnovana leta 1882—1883. Delovanje teh korporacij in njenih funkcionarjev traja toraj že 25 let in je to najstarejša Zveza na Slovenskem in na slovanskem jugu sploh.